

ЦІЛЬОВІ ФОНДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Русін В. М., викладач кафедри фінансів
Тернопільського національного економічного університету

Процес створення та функціонування цільових фондів за роки незалежності України відбувався досить непослідовно. Так, одними нормативними актами органам місцевого самоврядування було надано право формувати позабюджетні фонди, іншими – заборонено. Зокрема, до 1995 р. кошти позабюджетних, цільових і валютних фондів місцевих рад перебували на спеціальних рахунках в установах банків і не включалися до відповідних бюджетів. Прийняття Закону «Про бюджетну систему України» у 1995 році започаткувало докорінні зміни у практиці формування і використання позабюджетних фондів місцевих рад, поступове згортання сфери їх функціонування шляхом включення до відповідних бюджетів [1, с. 189]. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування донедавна мали право формувати позабюджетні, у тому числі валютні, фонди, кошти яких могли зберігатися на спеціальних рахунках в установах банків [2]. Чинним Бюджетним кодексом України створення позабюджетних фондів органами місцевого самоврядування не допускається [3]. Нині цільові фонди включаються за доходами і видатками до відповідних місцевих бюджетів.

ФІНАНСОВІ РИНКИ ТА ІНСТИТУТИ

У результаті вищенаведених змін до законодавства цільові фонди позбавлені можливості розвиватися і відчутно впливати на фінансовий стан органів місцевого самоврядування. Проте протягом останніх років спостерігається деяке поживлення у збільшенні надходжень до цільових фондів. До складу цільових фондів нині входять: фонд охорони навколишнього природного середовища та цільові фонди, утворені органами місцевого самоврядування і органами виконавчої влади.

За даними Головного управління Державного казначейства України у Тернопільській області, до цільових фондів області в 2006 році надійшло 1776959,92 грн, що на 57778,47 грн менше, ніж у 2005 р., та на 879072,11 грн більше, ніж у 2004 р. За січень – червень 2007 року до цільових фондів області надійшло 1673094,86 грн. Надходження до фонду охорони навколишнього середовища упродовж останніх років збільшувалися невисокими темпами. Проте надходження до цільових фондів, утворених органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади, стрімко зростають. Так, у 2004 році ці надходження по Тернопільській області становили 35692,92 грн, у 2005 р. – 758 141,28 грн, у 2006 р. – 816845,34 грн, а лише за січень – червень 2007 року – 1062842,23 грн.

Якщо розглянути надходження цільових фондів, утворених органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади у складі окремих видів місцевих бюджетів, то слід звернути увагу на те, що до 2006 року дані надходження мали місце лише в бюджеті міста Тернополя. Ці надходження у 2004 році становили 0,33% спеціального фонду бюджету Тернополя та 0,03% у сукупних доходах бюджету міста, у 2005 році відповідно 3,26% та 0,41%, у 2006 – 5,02% та 0,38%, а за січень – червень 2007 року – 15,06% та 0,76%. Це свідчить про те, що роль цільових фондів у бюджеті Тернополя з кожним роком зростає, зокрема у спеціальному фонді відповідного бюджету.

Надходження до цільових фондів, утворених органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади (крім фонду охорони навколишнього середовища), до селищних бюджетів мають місце лише починаючи з 2006 року, а до обласного бюджету – починаючи з

2007 року. Частка цих надходжень в обласному бюджеті та в бюджетах селищ є досить низькою – меншою 0,01%.

Протягом останніх п'яти років в районних бюджетах Тернопільської області надходження до цільових фондів не спостерігаються.

У сільських бюджетах мають місце лише надходження до фонду охорони навколишнього природного середовища. Варто зазначити, що ці надходження мають стрімку тенденцію до зниження: у 2005 р. – 106714,14 грн, у 2006 р. – 79400,48 грн, за січень – червень 2007 р. – 45701,14 грн.

Підсумовуючи вищевикладене, слід відзначити, що хоч ці надходження є і незначними, у майбутньому вони можуть стати одним з важливих джерел формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування, зокрема спеціального фонду місцевих бюджетів. Вважаємо, що органам місцевого самоврядування слід більше приділяти уваги процесу створення та функціонування цільових фондів у складі місцевих бюджетів. Зокрема, вважаємо за доцільне:

- розширити самостійність місцевих рад у питаннях формування і використання цільових фондів;
- розвивати практику самооподаткування населення на відповідних територіях;
- забезпечити дійовий громадський контроль за витрачанням коштів цільових фондів;
- посилити відповідальність місцевих виборних органів перед членами територіальних громад за реалізацію фінансової політики;
- підвищити прозорість бюджетного процесу на локальному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Місцеві фінанси: Підручник // За ред. О. П. Кириленко. – К.: Знання, 2006.– 677 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97 – ВР від 21.05.97 р. // Відомості Верховної Ради України – 1997.– № 24. – С. 379 – 429.